

ԱՐՑԱԽԱԿԱՆ

1. ԴԱՐԵՐԻ ՀՈՂՄԵՐԸ ՏԵՍԱ...

Ստեփանակերտում բազմահազարնոց միտինգ էր: Անտաշ տախտակներից հապճեալ պատրաստված «ամրիոն» բարձրացրին դարարադյան տարազով այաջին՝ խոր ասելու: Իսկ նա լուր էր: Եվ հանկարծ, չգիտես որտեղից, տղերը 100-ամյա տատիկի գիրկը դրին նրա լացող բոռնաթոռանը՝ երկու-երեք տարեկան մի մանջուկի: Ժողովուրդն ալեկոծվեց այդ տեսարանից: Այան ուկրացած ձեռքերով պինդ գրկել էր տագնաստար փոքրիկին և հայցտորեն կանգնել ամրող հասակով: Մեծն Սարյանի վրձնին արժանի պատկեր էր դա: Մեծ մոր հայցրում հայոց վաղնջական այս նողի վրայով անցած դարերի նողմերը տեսա... Եվ արցախից կնոջ ներոսական և աննկուն ոգին: Իսկ այսի գրկի արծվամանուկը Արցախի ապագան էր, նրա միակ և օրինական ժառանգը, որին պետք է փրկել: Ժողովուրդն այդպես էլ ընկալեց այդ տեսարանը: Ու նենց այդ պահին, բրդապարակի վրա խիստ ցածրանա-

լով, անցավ մի ինքնաթիռ՝ մայր Հայաստանի խորհրդանշը մարտնչող Արցախի երկնքում: Եվ գնաց վայրէջքի: Ժողովուրդը մեկ մարդու պես վերև նայեց, այսն ու մանուկը՝ նոյնպես: Որքա՞ն հոյս ու հավատ կար մարդկանց հայացքներում: Ես խեցի մոտս կանգնած 70-ամյա մի գյուղացու բարձրաձայն խոսքը.

— ԶԵՇ, անտեր շընք...

Այս հավատը լեռներ կշարժի..

2. ԹԵՎ-ԹԻԿՈՒՆՔ՝ ԱՅՐԵՐԻՆ

1988-ի փետրվարին էր: Ստեփանակերտի կենտրոնական հրապարակում կին թե տղամարդ, օրվա մանուկ, թե 100 տարեկան այս ու ապա, մեկ բոռնցը ու մեկ ոգի դարձած, ահեղագոշ վանկարկում էին՝ «մի-ա-ցում»: Հրապարակից մի քանի տասնյակ մետր ներքև, Շահումյանի պուրակում, հենց այդ բողեներին, ժողովրդի ընդվզումին անտարեր մի կին նստել էր ծառի տակ և արևածաղիկ էր վաճառում: Քաղաքի ներքեւ մասից դեպի հրապարակ էին շտապում նաև մի քանի կանայք:

Նրանց նանապարհն անցնում էր պուրակով: Նկատեցին արևածաղիկ վաճառողին: Մոտեցան.

— Եղ հի՞նչ պետեյքս, — հարցրին բարեկացած:

— Սեմիշկայը ծախըմ, վըեր տօնըս պահիմ, — կանանց մարտական տեսքից վախեցած, ցածրաձայն պատախանեց նա:

— Պա տըկանըս շը՞ս հրապարակը-մը հինչ ա կըդարվըմ, — փորձեցին խրատել-դարձի բերել չգիտես որտեղից հայտնված այդ ժամանակավրեալ կնոջը, — պա տու դարարացե շը՞ս: Ֆեր կաց, տար էդ սեմիշկան բաժանն ժողովուրթնեն:

Վերջինս համառեց: Կանանցից երկուսը հանկարծ բռնեցին նրա մաներից և տղամարդու թափով նետնցին գետնին: Իսկ երրորդ կինը արագ բարձրացրեց արևածաղկով լիր բավականին մեծ տոպրակը և ամրող պարունակությունը զայրույթով թափեց ցեխակոլու ծյան մեջ: Զնալելով բերանըսիվայր թափալվող կը նոջը, նրանք թափ տվին իրենց ձեռքերը՝ մաքրվելով այդ աղտեղությունից և արագ վեր բարձրացան դեսլի թնդացող հրապարակ:

Ժողովրդ գրիգորՅԱՆ